

Hva kan Sverige gjøre?

Den siste terrorbølgen i Norge har virket sterkt på den andre siden av Kjølen og har utløst en spontan diskusjon i skrift og tale om hva Sverige kan gjøre. Størsteparten av den svenske presse går nå helhjertet inn for Norges sak, og alle taler og kommentarer gir uttrykk ikke bare for medfølelse, men også for trang til å hjelpe. "Det er vårt håp at den svenske regjering gjør sitt ytterste for i rettens og humanitetens navn å hjelpe broderfolket i nød", skriver en avis. "Kan vi virkelig stå som pas sive tilskuere?", spør en annen. "Regjeringen kan føle seg sikker på at et hvert tiltak for å forminske og forkorte nordmønnenes lidelser vil det svenske folk praktisk talt enstemmig slutte opp om", slår en tredje fast. På et Norgesmøte ytret hovedtaleren bl.a.: "Slett i gang en svensk Norges-hjelp med kuler og krutt til forkortelse av det norske folkets pine i nazismens helvede". Og selv den vanligvis meget reserverte utenriksminister Günther framholdt i riksdagen at "en fremmed makt's handlinger vekker den største harme og avsky hos oss". I hans redogjørelse heter det forøvrig bl.a.: "Sveriges folk delar helt det norske folkets känslor gentemot den tilltagande våldshandlingarna. Man är ingalunda okunnig härom i Berlin eller Oslo. Man bör också där utan svårighet förstå att vi liksom nordmännen frågar oss om en fortsättning av våldshandlingarna mot det norske folket och av förödelelsen i landet är att betrakta som sannolik samt att vi måste anse denne fråga vara av stor betydelse även för Sveriges del.."

Det er ikke moro ikke å kunne klare seg selv. Men en svensk innsats i en given situasjon kan spare vårt land for store lidelser og omfattende ødeleggelse. All den effektive hjelp svenskene vil yte med gla hjerte, tar vi med glede mot. Hva kan så Sverige gjøre? Hvilke handlinger bør alle de medfølende ordene resultere i?

1. Det bør først presiseres at vi selvsagt ikke vil sette vårt skjøn opp mot den allierte overkommando eller vår egen militære ledelse. De følgende betraktninger veier intet hvis de står i strid med de planer ledelsen har lagt opp. - I dagens situasjon - selv med den økende terror - synes ellers vårt land å være best tjent med av Sverige holder seg utenfor krigen. Svenskene vil ikke kunne yte et så verdifullt bidrag til det transportslag som for tiden raser i og utenfor Norge, at det oppveier bakdelene ved at de går aktivt inn i krigen. De slette ernæringsforhold her hjemme idag, som man må gjøre regning med blir ennå slettore hvis forbindelsen mellom Norge og Tyskland helt blir brutt og vi i tillegg til oss selv må få minst 12 tyske divisjoner, gjør Svenskehjelpen til en nødvendig het hvis den norske befolkningen skal komme noenlunde uskadt gjennom krigsårene. Svenskene gir og gir, i stadig større målestokk, men gapene er også uuttømmelige.

Mens situasjonen idag altså ikke krever militær innsats fra Sveriges side, er det av viktighet at forberedelser blir gjort og at kamphetene står ferdige. De kan også virke preventivt slik at tyskerne avstår fra planlagte terrorhandling. Og de er gode kort å ha i bakhånd som påtrykningsmiddel i en akutt situasjon.

Kampene i Nord-Norge vil neppe blusse opp igjen i stort omfang så lenge general vinter ennå hersker. Heller ikke her vil det foreløpig trenge svensk militær hjelp. Noe effektivt bidrag til gjenoppbygningen av Finnmark kan vel Sverige vanskelig yte for tiden med de tungvindte transportforhold på denne tiden av året. Men det er klart at gjenoppbygningsarbeidet er av den aller største viktighet; takksigelse ville strømme over grensen fra hele det norske folk hvis svenskene finner muligheter for å hjelpe den nøddeste befolkning i nord.

2. Situasjonen blir en annen den dag Overledelsen gir ordre til alminnelig våpnet oppstand i Norge. Kanskje kommer den dagen, kanskje kom-

mer den ikke. Fienden vil sannsynligvis sitte i Norge den dag krigen på kontinentet er slutt. Selvom den skulle ønske å evakuere troppene, er det ingen lett sak. Etter våpenstillstanden står det da på tyskerne. Vil de disiplinert legge våpnene ned eller herje og rasere og prøve å trekke flest mulig nordmenn med seg i avgrunnene? Vi får håpe det første. Det er også mulig at tyskerne lettere tar fornuffen fangen hvis de vet at store svenske styrker står ferdige til å strømme over grensen den dagen det blir stukket tild på et norsk hus. Men vi må forberede oss på det siste hvis tyskerne begynner å herje og "finnmarkisere" resten av landet eller hvis de fiendtlige avdelinger her i landet begynner et voldsomt indre oppgjør i skuffelse over at krigen er tapt, da haster det. Herrefolket må uskadeliggjøres før de får ødelagt for meget, drept for mange uskyldige nordmenn og for folket sulter ihjel under de kaotiske forsyningsstilstander som da kan komme til å råde. Da vil vi trenge den svenske hjelp, som vi ellers selvfølgelig helst vil klare oss foruten. Det vil ikke strekke til med noen tusen frivillige. Skal innsatsen være effektiv, må store deler av den svenske hær dra over Kjølen. Hvilke former aksjonen ellers skal ha, er det klarligvis de militære som må avgjøre. Vi vil sannsynligvis ha nest nytte av slike tropper og slikt materiell som våre politi- og hjer mestyrker ikke er i besiddelse av. Kaptein Helset nevnte forleden i en tale at "hvis svenskene skal gjøre en aktiv militær innsats for å beskytte norsk liv og for å hindre fortsatt nedbrenning, så skjer det best gjennom fullstendig utrustede spesialtropper, f. eks. luftvern-tropper, pionertropper o.s.v. .." - Aksjonene kan selvfølgelig også bli lokalt begrenset ved at tyskerne forholder seg i ro et sted men raser uhemmet løs et annet.

Disse betraktninger fremlegges ellers med mange reservasjoner. Den militære situasjon kan utvikle anderledes enn det nå ser ut til, tyskerne kan reagere helt anderledes enn ventet o.s.v. Dette må man naturligvis ta hensyn til i sine kalkulasjoner. - o -

UKEN SOM GIKK (1. - 7. mars)

Vestvollen gjennombrutt. De vestallierte har i ukens løp vunnet en av krigens store, avgjørende seire ved fullstendig å gjennombryte både den gamle og den nye, provisoriske Vestvoll på det mest vitale avsnitt, og står nå langs Rhinen fra Nijmegen i nord til et sted mellom Köln og Bonn i sør.

Dermed ligger i virkeligheten veien til Tyskland også fra vest åpen. De allierte må riktignok forsere Rhinen, og det er en større operasjon i og for seg, for elva er fra 3 til 500 meter bred i dette område, men det er intet som tyder på at det fins noen større festningsanlegg av permanent art langs østbredden eller i det hele tatt øst for elva. Den tyske plan for forsvaret av das Reich regnet med å yte den avgjørende motstand vest for Rhinen, av den meget naturlige grunn at Tysklands viktigste industri-sentrum Ruhr ligger umiddelbart øst for den. Bare lengst i sør, på grense til Alsace følger Vestvollen Rhinen, som her er grenselv; ellers går den hele veien vestenfor. Også de provisoriske anlegg som fra ifjor høst av er blitt oppført og muliggjorde et forsvar i dybden foran Köln, lå vest for Rhinen, og det er høystusannsynlig at tyskerne har kunnet avse materaler og arbeidskraft til større arbeider også på østsiden av elva. Når derfor de allierte gjør spranget over Rhinen, har Tyskland bare sin felt armé å stole på, og man kan vente at operasjonene ganske raskt vil bli bevegelige.

Opprulling fra nord og sør. Som vi pekte på i siste oversikt satte de allierte inn meget kraftige støt mot det tyske vestforsvar både fra nord og sør, henholdsvis fra Goch-Galcar-området og fra Aachen-sektoren. Utviklingen ble omtrent som i det avgjørende Nordendie-slag ifjor sommer: de britiske styrker på venstre fløy engasjerte og holdt fast de tyske hovedstyr-

ker (motstanden var hardest i nordavsnittet), mens den amerikanske 9. armé utgjorde "den arbeidende fløy" og førte sitt støt opp over München-Gladbach og Krefeld (som falt 3. mars) til området rett vest for Ruhr, hvor kontakt med de britiske styrker ved ukeskiftet ble oppnådd ved Geldern.

Dermed var en meget vesentlig del av det tyske forsvarssystemet vest for Rhinen rullet opp, og forvirringen bredte seg blandt de tyske tropper. For å unngå å presses helt sammen og bli tilintetgjort, måtte de innlede en rask retrett mot Rhinbruen, dekket av de alliertropper (bl.a. fra 1. fallskjermjeger-armé) som sto i nord, og som ennå holder et lite bruhode på vestsiden av elva ved Wessel. - Det ble til dels utkjempet forbitrede arriere garde-strider, og elveovergangene ble tatt under kraftig bombardement både av all. fly og artilleri, slik at de siste bruforbindelser ble brutt den 6. mars. Vårforholdene var imidlertid ikke gunstige for innsatsen av det taktiske fly, og formodentlig hadde tyskerne alt en del dager i forveien tyttet ut sine linjer i den utsatte Venlo-Roermond-sektor, for noen stor omfatning lyktes ikke for de allierte. Fangetallet for offensiven er hittil ikke mer enn 83 000 (det vil nok stige endel); derav ble 58 000 tatt under operasjonene nå i Rhinland. Til dette kommer tap av døde og sårede, og tyskerne har sikkert måttet etterlate seg meget tungt materiell

Köln og sørflanken. Mens disse operasjoner pågikk, rykket 1. am. armé videre vestover fra Jülich-Düren-avsnittet mot Köln, gikk over Erft og rykket inn i Köln mandag 5. mars. Alt om kvelden neste dag kunne de melde at byen var erobret (det vil si den vesentlige del av den som ligger vest for elva). Byen selv er nå bare en ruinhaug etter de vældige flybombardementer gjennom 3 år, men den betegner like fullt et viktig strategisk punkt i kampen om Rhin-overgangene; den ligger bl.a. som sentrum i et viktig vei- og jernbanenett som det neppe vil ta lang tid å bringe i brukbar stand. Köln var før krigen Tysklands 3. største by, og et meget viktig industrisentrum med ca. 800 000 innbyggere; man regner at ca. 100 000 er blitt igjen, og de viste ingen ytterligere kamplyst da de allierte rykket inn; det hang hvite flagg fra alle resterende hus og vinduer, og befolkningen har forholdt seg helt rolig både her og i de andre erobrede byer i Vest-Tyskland (akkurat som i de russisk-besatte områder i øst); det later altså ikke til at ledelsessjappeller og partisanvirksomhet bærer noen frukt.

I de siste dagene melder det også om en ganske oppsiktsvekkende framgang lenger sør, for det første i 1. am. armés sørlige avsnitt mellom Köln og Bonn. Amerikanerne har her rykket fram over Euskirchen som falt 6. mars og står dagen etter bare 3 km fra Bonn, som ligger ved Rhinen ca 20 km sør for Köln. Lenger sør, i 3. armés avsnitt, er framgangen enda større. Amerikanerne har her rykket fram og ront overende de tyske stillinger i Schneifel-området og rykket tirsdag fram 40-50 km over Mayen mot den viktige Rhin-by Koblenz, som de nå står bare 19 km fra. Andre styrker av 3. armé støter opp gjennom Mosel-dalen over Trier (som falt den 2. mars), og har hatt betydelig framgang. I Saarområdet er den tyske motstand sterkere, men amerikanerne avanserer, og står nå bare et par km fra Saarbrücken.

Fazit. Det var alminnelig ventet at tyskerne skulle ville utkjempe det avgjørende slag mot de britisk-amerikanske tropper vest for Rhinen. Anlegget av festningslinjene og den hårdnakkede motstand i høst og i vinter tydet på det, og alle militærgeografiske omständigheter gjorde det nødvendig umiddelbart øst for Rhinen ligger bl.a. Ruhr-industriene, og uten dem kan ikke Tyskland føre krig lengre enn lagrene varer, særlig ikke når Övre-Schlesien alt er gått tapt.

Von Rundstedt har imidlertid i siste øyeblikk skiftet plan. Under det voldsomme trykk av de vestallierte arméer og under overhengende fare for omringning og tilintetgjørelse, trakk han hovedstyrkene av 15. armé og 1. fallskjermjeger-armé tilbake og prisga vestre Rhinbreidd. Dette viser hvor korte perspektiver den tyske ledelse nå regner med. Skulle den ha håp om å holde det gående gjennom noe lenger tid, måtte den ha klæret seg fast til stillingene vest for Rhinen, koste hva det kosta ville. Der var det en mulighet (om enn aldri så liten) for å stanse de allierte i det dype stillingssystem, og samtidig opprettholde betingelsene, både militært og krigsøkonomisk, for fortsatt krigføring. Von Rundstedt har imidlertid vognret

seg for å la det stå til og kaste nye reserver (hvis han har noen) over Rhinen. Han har på den måten naturligvis spart tropper, men samtidig latt de allierte vinne en seir av enorm strategisk betydning. Takket være Rhinen kan han naturligvis ennå kanskje vinne noe tid ved oppholdende strider, støttet til elva, men når de allierte er ferdige til å ta spranget og gjør det, har han uten sammenlikning langt ringere muligheter for å stanse dem enn han hadde på vestsiden, uten permanente stillinger å støtte seg til, delvis et ønske-terreng for bevegelige offensive operasjoner og med restene av krigsindustrien umiddelbart truet. Nederlaget kan komme noen uker eller et par måneder senere enn hvis han hadde satt alt inn i vest, men det er blitt sikrere enn noensinne.

Perspektiver. Alt de umiddelbare følger av sammenbruddet vest for Rhinen er alvorlige nok for tyskerne. Viktige industrisentra som München-Gladbach og Krefeld er alt i de alliertes hender, og de vestligeste Ruhrbyer, som Dulsburg, Oberhausen og Mulheim vil i løpet av dager ligge under en ødeleggende artilleri-ild. Men vel så viktig er det at elva som transportvei for tunggodset er tapt; det vil bl.a. ramme de livsviktige kulltransporter sør over til industribyer som Ludwigshafen, Mannheim, Frankfurt, Mainz m.fl.. Ja virkningene vil kanskje gå langt videre, da Tyskland sannsynligvis i øyeblikket er overordentlig avhengig av lekter-trafikken fordi jernbanene er overbelastede og ødelagt av bombing.

Spørsmålet er nå hvor raskt de allierte vil kunne gå over Rhinen. Det avhenger av mange faktorer som en utenforstående ikke har oversikt over: hvilke ubrukte reserver de måtte ha til rådighet, hvordan tilførselslinjene virker i de nyerobrede områder for framføring av tunge våpen, ammunisjonsbrumateriell osv., av hvor opprevet og svake de tyske styrker øst for Rhinen er osv. Formodentlig ville de, bl.a. ved innsats av fallskjermtropper, kunne opprette bruhoder nokså raskt, men de ville være av liten verdi hvis det ikke umiddelbart kunne sikres en kontinuerlig strøm av forsyninger og forsterkninger over elva. Man gjør vel rettast i å regne med at det vil ta noen uker før de vestallierte får omgruppert seg, gått troppene noe hvile og ført fram sine forsyninger til den siste og avgjørende offensiv.

Pommern kløvd. På østfronten er det fortsatt nordflanken som står i forgrunnen og her har russerne i ukens løp vunnet en ny, strategisk viktig seir. Det kraftige støt de i forrige uke satte inn i Pommern over Konitz-Meustettin-området og i Stargard-sektoren, har utviklet seg til 2 avgjørende gjennombrudd, idet det 5. mars ble meldt at både Sjukovs og Rokossovskis styrker hadde nådd fram til Östersjøen, den første ved Kolberg, den andre i Küslin-Schlawa-området. Sjukovs styrker har senere også avansert betydelig i Stettin-avsnittet, idet de bl.a. har erobret Naugard og Stargard (5. mars), trengt fram til Oders nedre løp og lagt Stettin under artilleriild, mens de lenger nord har tatt Cammin og dermed trengt fram til Grosses Haff, havbukta som går inn til Stettin.

Russerne behersker nå 150 km av kysten mellom Cammin og Danzig, og har dermed innesluttet tyske styrker som andrer til mellom 2 og 300 000 mann i Østpommern, som på forhånd er atskilt fra styrkene i Østpreussen, er kløvd i to og nå ikke har andre retrett-muligheter enn sjøveien. Motstanden var til dels meget sterk, og det ser ut til at russerne med sin kraftige offensiv i Pommern er kommet tyske offensive planer mot den russiske nordflanke i forkjøpet; det var trukket sammen store tyske styrker her, bl.a. flere SS-divisjoner, men de russiske støt skapte fullstendig kaos og forvirring i de tyske linjer.

Også i Korridoren har russerne gått sterkt fram, og står bare 30 km fra Danzig. Graudenz som tidligere var omringet, falt den 6. mars. Det ble tatt 5000 fanger. Ellers fortsetter kampene i Breslau og i Görnitz-Lauban-området, men bevegelsene er ikke store.

Etter de siste meldinger er det blusset opp voldsomme kamper på en 100 km bred front fra Frankfurt og nordover til Schwedt (s.v. for Stettin). Er det slaget om Berlin som for alvor innledes?

Krigen i luften. Den allierte luftoffensiv fortsetter med uforminset kraft. De store amerikanske dagangrep med styrker på opptil 2000 maskiner

er nå pågått i 15 dager i trekk, og like mange netter på rad er Berlin blitt bombet med 2 tonns bomber av britenes berømte Mosquitoes. I skiftende dag og nattangrep har RAFs armader av tunge Lancastermaskiner sluppet sine 6 tonns laster mot viktige trafikk-, olje- og industrimål og skapt ytterligere forvirring i tyskernes militære disposisjoner og hjemme-frontens produksjon og administrasjon. Det er tydelig at også i luften set-ter de allierte nå alt inn for å bringe Nazi-Tyskland i kne. Som vi i høst kunne notere med tilfredshet at fra nå av, vil de hovedvekten av den all. bombelast falle på tysk jord, er vi nå vitne til en videre innskrenkning av de all. flygeres målområder. Eisenhowers erobring av München-Gladbach, Krefeld og Köln har eliminert disse viktige byer som bombemål. Bare under sitt siste angrep (fredag) på Köln kastet britene 3000 tonn bomber mot byen, og RAFs totale bombevekt mot dette mål er 35.000 tonn. Etter 3 stor-angrep i fjor høst opphørte Köln å eksistere som by, og da angrepet sluttet fredag var det ruinene som brente. Nærestøtet - mot Tysklands 3. største by var et taktisk slag rettet mot tyskernes retrettsbevegelser gjennom byen og over Rhinen. Den 394 meter lange Hohenzollern-bro med 4 jernbanespor og dobbelt kjørebane ble sterkt skadet under angrepet.

En følge av at bombemålene i vest reduseres i omfang er at anglo-amerikanerne i stigende utstrekning blir i stand til å gjennomføre luftoperasjoner til direkte støtte for de russiske arméer. Natt til tirsdag bombet 1100 br. bombere skiftetomtene i Chemnitz etterat amerikanerne dagen før hadde rettet et idelgørende angrep mot byenes jernbanestasjoner. Chemnitz er tyskernes viktigste jernbaneknutepunkt bak fronten overfor Konjays arméer, og en stor del av de tyske tilførsler til dette avsnitt må passere byen. Søndag rettet all. bombere fra Italia vellykkede angrep mot jernbanemål i Ungarn foran Tolbuchins front, og alt i alt har vestallierte flygere siden 30. jan. kastet 8500 tonn bomber mot jernbanemål i Ungarn, til direkte støtte for russerne. Endelig angrep store styrker br. nattbombere onsdag natt Sassnitz på Rügen. Denne havn bruker tyskerne til evakuerings- og forsyningsbasis for sine tropper på Østersjøfronten.

For 1. gang siden juni 1944 viste Luftwaffe seg natt til lørdag over England. Det var ca. 70 lette maskiner av hvilke 6 ble skutt ned. Natteften etter "våget" tyskerne seg igjen over Storbritannia. Disse "hit and run"-angrep er militært sett en innrømmelse av svakhet, men kan selvfølgelig også sees som en prøve på om forsvarer av England er utilbørlig svekket. De nåværende angrepene er blitt slått opp på i de tyske kommuniker, tyder også på at de skal oppfylle hjemmefrontens utilfredsstilte ønsker om "gjennkjeldelse".

Bombevektene for februar viser en økning på hele 25% fra forrige rekorderne. Totalvekten for feb. var 120.000 tonn, herav svarte amerikanerne for 74.000 tonn og britene for 46.000. Undtatt 500 tonn falt alle RAFs bomber på tysk jord. Den 8. am. Luftstyrke med basis i England og den 15. am. Luftstyrke stasjonert i Italia (begge strategiske) gjorde sammenlagt i feb. 31.000 bombetokter og 19.000 jagertokter. Tirsdag uttalte den engelske luftfartsminister Sir Archibald Sinclair at den allierte tapsprosent nå var nede i 1,1, et så lavt tall man ikke hadde våget å drømme om for 2 år siden. Men herredømmet i luften var ikke oppnådd uten tap. Bare fra april til sept. 1944 mistet RAF 10.000 mann i drøpte, sårede og savnede. Inndier tid er tapene ikke forgyves. Tyskerne er nå nesten uttippet for olje, de fleste av deres industrisentra ligger i grus og kommunikasjonene er brøyt i kaos. Luftvåpenet har lagt alt til rette for det siste, avgjørende slag mot Tusenårsriket.

Ukens viktigste flyangrep: Mars. 1. 600 eskorterte RAF-b. angriper Mannheim og bensolfabrikk i Ramon. 1700 tunge am.b. + 650 j. bomber j.b.mål i Heilbronn, Stuttgart, Augsburg m.v. Fra Italia angriper tunge am.b. Mosbrunum oljeraff. ved Wien. 500 am. hangarfly bomber militære mål på Rikyu-øyene. Mars. 2. Under dobbeltangrep mot Köln kastet 850 tunge RAF-b. 3000 tonn. 1700 am.b. + 700 j. bomber j.b.mål i Berlin, Leipzig, Dresden, Chemnitz, Krupp tankfabrikker i Magdeburg og synt. oljeanlegg i Bohlen. Mars. 3. Store styrker tunge br. nattbombere angriper oljeraff. i Ramon, skiftetomter Würzburg og Dortmund-Ems-kanalen. 100 am.b. + 700 j. angriper j.b.mål i Mitt-Tyskland. 2800 taktiske toktar i vest. Fra Italia angriper all. b.

oljeraff. ved Venezia og Brennerlinjen. Mars. 4. RAF bomber skiftetomter i Wanne-Eichel. 1000 am.b. + 500 j. bomber Utm og andre j.b.mål i SV-Tyskland. Fra Italia angriper mot j.b.mål i Ungarn foran Tolbuchins front. Store styrker B29 fra Saipan bomber Tokio uten tap. Fra Kina B29 mot industrimål Formosa. Mars. 5. Eskorterte RAF-b. mot synt. oljeanlegg i Gelsenkirchen. Am. b. mot oljeraff. Harburg og j.b.mål i Chemnitz. Mars 6. 1100 tunge br. b. nattangrep mot Chemnitz, Bohlen, Gelsenkirchen og Mannheim. Fra Italia natt angrep mot skiftetomter i Graz. Mars 7. Mosquito nattangrep Berlin, 15. natt på rad. Raf kraftig nattangrep Sassnitz på Rügen. 900 tunge am. b. med eskorte angriper 3 bensolanlegg og oljeraff. ved Dortmund, j.b.mål ved Bielfeld, Coast og Sigen.

Transportslaget i Norge.

Mandag ettermiddag ved 17.30 tiden ble firmaet Olsen & Berges mek. verksted i Rådhusgaten 16 idelagt ved sabotasje. Skaden ble total. Verkstedet har under hele krigen hovedsakelig utført arbeid for tyske fartøyer. Det tyske spedisjonsfirma, Schencker & Co., hvis kontorer i Øvre Slottsgt. nylig ble sprengt i luften, ble igjen avbrutt i sin skitne virksomhet da deres lager av stjålne norske radioapparater for eksport til Tyskland mandag ettermiddag ble eksplodert i luften.

Viktig resultat av RAFs Horten-angrep og sabotasjen mot Akers mek.

Under RAFs flotta angrep mot Horten i forrige uke ble marinens store flytekran idelagt. Tyskerne brukte denne kranen bla. til å losse lokomotiver i Moss, lokomotiver som tyskerne bragte hit opp for å påskynde troppeevakueringen fra Norge. Under sabotasjen mot Akers Mek. Verksted idet ble også verkstedets kjempekran idelagt. Ved siden av kranen i Horten var det den eneste kran i Sørnorge som kan løfte så tunge kolli som de tyske lokomotiver. Resultat: Tyskerne får nå ikke sine lokomotiver i land, og utenfor Moss ligger 9000-tonneren "Pommern" med sin verdifulle last. Nå den vende tilbake til Tyskland?

17. feb. ble jernbanen sprengt mellom Ler og Kval omlag 30 km. sør for Trondheim. 200 skinner ble idelagt. Ingen sivilpersoner ble skadet. 18. feb. ble Nordlandsbanen brutt ved sprengning mellom Hell og Hommelvik. Ingen sivilpersoner ble skadet. 22. feb. ble det "hentet" ca. 50 radioapparater fra et radiolager i Stavern. Folkene opptrådte med lastebil, maske og pistol. Et par dager før fant en lignende historie sted i Brulanes.

Finland har formått erklært Tyskland krig fra 1. mars. Landet betrakter seg dog for å ha vært i krig med Tyskland alt lenge etter kampene i Nord-Finland og på øyene.

Den finske arbeidsminister og formann i L.O., Vuori, som tilhører opposisjonen i det sosialdemokratiske partiet, holdt fredag en tale i den finske radio hvor han trakk konsekvensene for Finland av Jaltakonferansen. Han framholdt at Finland måtte sørge nøye for at de siste spor av nazisme ble utsløttet og at landets liv ble ordnet på demokratisk grunnlag. Vuori sa at de 3 stormaktene mener at de kan gå til forholdsregler hvis de synes at forholdene krever det. Det gjelder derfor å styrke demokratiet slik at Finland skal kunne høre til det europeiske system, som de store stormaktene bygger opp. - Han understreket også at de borgere som i de siste år på ansvarsfulle poster hadde samarbeidet med akselmaktene, ikke kunne tenkes å medvirke i omstillingsprosessen.

Talen har vært stor oppmerksomhet i Finland. Fra forskjellig hold antydes det at Hennrichs sykdom også er av politisk art.

Christmas Miller uttalte i Valmø for en tid siden at han så tillitsfullt på et kommande samarbeid mellom Sverige og Danmark, men bare på det økonomiske og kulturelle område. Forslagene om et nordisk forsvarsforbund etter krigen er ikke lenger aktuelle, mente han. Han tor uten forbehold på Russlands gode vilje til ikke å lbande seg inn i den nordiske statenes indre liv. Russerne har ingen interesse av de kommunistiske partiene i de forskjellige landene, på sett og vis er russerne konservative.

Gjelden skal betales!

Den norske handelsflåten har gjort en stor innsats i kampen mot Hitler. Fra ledende alliert hold er det blitt uttalt at den har betydd mer enn 1 million soldater. Det er også blitt sagt at de allierte knapt hadde vunnet slaget om Atlanter så fort som de gjorde uten den norske handelsflåten. Uten den hadde ikke seieren idag stått klossa for døren.

Mange stilte verdens 4. største flåte til de forente nasjoners disposisjon. Det var en effektiv flåte. Særlig viktig var det at en så stor del av den bestod av tankskip. Kunne man i 1918 si at vijen vant krigen, så er dette enda mer sant idag. Men viktigere enn skipene er besetningene ombord. I fredstid hadde de vist seg som verdens beste sjøfolk. Like kaldt og rolig så de krigen i øynene. I lyktarne tilbød dem økonomiske fordeler hvis de kom hjem til det besatte Norge. Ikke en eneste sjømann sviktet. Det tyske tilbud ble tatt som en forrænnelse.

Under krigen har de norske sjøfolkene vært med i konvoiene over verdenshavene, utsatt for tyske torpedoer og bomber og i invasjonssoneene i Nord-Afrika, på Sicilia og i Kanalen. Norske mennesker har reddet seg i land med synkeferdige skip eller i livbåter etter ukers utrolig slit; men de har som den selvfølgeligste sak av verden straks meldt seg til tjeneste ombord i andre skip. Nesten 3000 norske sjøfolk har mistet livet, mange er sårte eller har mistet helsen. Men deres kanoter seiler. Norske skip går videre.

Denne innsats skal bli husket. Ikke bare i begeistrede taler og overstrømmende artikler, men i handling. Gjelden skal betales tilbake! - Hvordan det så enn går med vår økonomi.

Også etter forrige krig ble det gitt "fagre løfter". Den bitre skuffelsen over at løftene ikke ble innfridd, kom til uttrykk bl.a. i Nordahl Griegs diktning. Likevel var det ikke helt riktig at sjøfolkene ble glemt. Det ble gjort meget for å bedre deres kår i tiden mellom de to verdenskriger. Monumentet ved Fredrikshavn var ikke det eneste uttrykk for nasjonens taknemlighet. De norske rederier anvendte 20 millioner kr. av sine tilgodehavender i krigsforskringens overskudd til et fond til "innsats av de norske sjøfolk fra krigen 1914-1918". Rentene er brukt til støtte for nødlidende sjøfolk, til hjelp til teknisk og teoretisk utdanning og til støtte for driften av sjømannshjem. Hvert år har det vært delt ut flere hundre tusen kroner. Staten reserverte midler av det s.k. kullfond til beste for sjøfolkene.

Men viktigere enn disse millionene er forandringen i synet på sjøfolkenes stilling og vilkår. Den gav seg uttrykk i en omfattende sosiallovgivning som hevet bolig- og arbeidsforholdene ombord. Det er et veldig sprang fra den store fællesruffen for forrige verdenskrig til innrøringen ombord i moderne norske skip med toaanslugetar, dusjrum og egne spisestuer, skipsbibliotek m.v. For sett sjøfolkene på skipskistene sine og spiste, mens frivakten lå til køys og det oste av vått tøy. Løsg behøver ingen gnisse på hverandre. Det er tatt store løft både for den legallige og den åndelige hygiene ombord og i land. Ikke minst betydning har arbeidet for å skape bedre tilstander i havnene. Samtidig er hyre- og arbeidstidsvilkår og bestemmelser om trygging av sjømannen i tilfelle av sykdom bedret ved nasjonale og internasjonale tiltak. Alt dette har sikret sjømannen et liv mer i overensstemmelse med det som leves på land. Det har bidratt til å rydde vekk hans følelse av å være utenfor livet og godne i land.

Men mer kan - og må - gjøres. Før krigen eksisterte ingen alminnelig sjømannspensjonering. Det store sjømannsfondet fra forrige krig var i midlertid tatt som en begynnelse, og var ikke krigen kommet, ville saken nå sannsynligvis ha vært løst. Når freden kommer blir pensjonssakens gjennomføring det første og største bidrag til sikringen av sjøfolkens velferd og innfrielsen av løftet om å gjøre noe positivt for sjømannsstanden. Saken er forberedt i London, og har sikkert full tilslutning blant redere her hjemme. Det er meningen å sette av et meget stort beløp av fragtoverskuddet - det kan bli tale om et par hundre millioner kroner - til grunnfond i en kollektiv pensjonsforsikring. Samtidig skal staten og redere bli tale hvor sin andel av pensjonen, det har vært antydning 1/3 hvor, mens sjø-

folkene selv betaler den siste tredjedel. Det er rimelig at staten betaler sin del. Landet som helhet har jo den største nytte av sjøfarten.

Det arbeides også med planer om å reise store rekreasjonshjem for sjøfolkene. Foreløpig er det tale om et anlegg på Vestlandet og et på Østlandet.

Også andre problemer som har vært drøftet i mellomkrigstiden, vil forhøvetligvis bli løst i årene som kommer. Et av disse er muligheten for velkjente sjøfolk til å skaffe seg en beskjeftigelse på land. Det er et viktig problem som det offentlige må ta opp til behandling. Mange utveier som tidligere var åpne for sjøfolk som vilde gå i land, er blitt stengt p.g.a. gjennomføringen av etatsavensomet i angjeldende etater. Det settes her særlig til telle- og fyrvæsenet, hvor sjøfolk tidligere hadde naturlige rettigheter. Saken kan kanskje løses gjennom kurser som sjøfolken kompletterende teoretisk og praktisk utdanning.

Særlig må man være oppmerksom på at norsk skipsfarts framtid, hvil er på dens egne hender. Det er en konkurranse, hvor konkurrentene har ganske andre gode utgangspunkt på hånden. Vi er helt avhengig av at andre valger våre skip fordi de ser sin fordel i det. Norske skip har hittil hatt godt med på seg - ikke minst når det gjelder behandlingen av lasten; derfor er også varetransporter hvor det har betydning å varene kommer fram i god stand fortrinnsvis blitt overlatt norske skip. De fer her Norge spiller en så stor rolle i fruktarten f. eks. Godt sjømannskap, erfaring og tradisjon og et samvirke av fagkunnskap og dyktighet i land og ombord har vært utslagsgivende her. - Tyrer, bemanning m.v. blir mer og mer bestemt av internasjonal praksis og internasjonale overenskomster. Det gjelder at våre myndigheter også i framtiden er "skipsfarts-minde", og tar hensyn til skipsfarten som den nøkkelindustri den er i norsk økonomi. Svikter næringsens lønnsøkt, vil det nytte lite at vi umiddelbart etter krigen tar de største løff til fordel for sjøfolkene.

Store avstander.

Målt i avstand blir en alliert landgang på selv den minste øy i Det fjerne Østen en stor operasjon. Hver amerikansk soldat som settes i land, skal ha et utstyr på fra 5 til 10 tonn. Hvert måltid med han spiser, hver luftvernkanon som stilles opp mot fiendens fly, hver bro som spennes, hver kran som monteres, hvert projektil som skytes ut, alt skal fraktes de tusener av kilometer over oseanene. Fra Amerikas vestkyst til Iwojima er det rundt regnet 8000 km, til Filippinene 11000 km, d.v.s. 6 ganger strekning Paris-Istanbul eller Moskva-Lindesnes. Meget store forsyninger kommer også direkte fra de amerikanske Atlanterhavshavner, - en avstand på 16000 km, noe som tilsvarer 3 reiser over Atlanter. Et skip i denne farten kan ikke gjøre mer enn 3 a 4 rundreiser på et år. Og landgangen på Iwojima alene la beslag på 100 lasteskip. Man kan forstå at det trengs tonnasje.

Forsyninger til Nord-Norge. Til den 9. feb. 1945 er bl.a. følgende kvanta materier m.v. kommet til Nord-Norge: 129 tonn hermetisk kjøtt, 28 tonn tømmer, 737 tonn kjeks, 928 tonn mel, 201 tonn sukker, 76 tonn salt, 40 tonn kaffe, 2 tonn te, 3 tonn kaka, 3 tonn glær, 6 tonn tobakk og sigarett, 27 tonn potetesmel, 11 tonn ost, 10 tonn erter, 1 tonn tørrmat egg, 10 tonn kraftfor, 69 tonn høy, 1,045 tonn bærsm, olje m.v. Videre er det kommet 170 Nissan-bus, 25 3-tonns lastebiler og 169 tonn diverse husgeråd.

45,000 nordmenn har ifølge Stockholmstidningen hittil søkt asyl i Sverige (d.v.s. befinner det seg visstnok ca. 35 000 norske flyktninger der). Det er spore folk. I løpet av 2 år har de tatt 18,454 idrettsmenn av forskjellig slag.

Tyrkias krigserklæring i forrige uke ble mottatt med et ironisk smil av Norge, som i den utvilsomme så et realpolitisk trekk i stil med den iskaldt realistiske politikk landet har ført under hele krigen. Det gjaldt å fa være med på fredskonferansen, hvor for Tyrkia viktige spørsmål - bl.a. Danneilær- og Iofvøy-problemene - høyst sannsynlig ville bli behandlet. Det

forlyder imidlertid fra Sveits at 20 tyrkiske divisjoner skal settes inn på den ungarske fronten. Meldingen blir knept mottatt med særlig glede av grekerne, som vel frykter for at disse divisjoner skal brukes som et effektivt påtrykkmiddel når det gjelder løsningen av gresk-tyrkiske konflikter

Freden er udelelig,

høyer en artikkel vi har mottatt: "Det var særlig en av Jaltakonferansens overenskomster som gav støtet til diskusjon og fra enkelte hold kritikk, nemlig avtalen om Polen. Under debatten i det engelske underhus i forrige uke var det nesten utelukkende dette spørsmål som var oppe til behandling. Kritikken mot Churchill kom hovedsakelig fra hans eget parti - det konservative - og fra høyrefløyen innen dette. Fra dette hold ble det talt om Polens 4. deling og om krenkelsen av et alliert lands politiske frihet. Et forslag ble til og med fremsatt angående Polen. Etter debattens slutt fikk regjeringen imidlertid et tillitsvotum på 413 stemmer. Ingen stemte imot. I overhuset ble tillitsvotum avgitt enstemmig uten votering.

Allt før debatten begynte anmodet Churchill om tillitsvotum. Det er for gang under krigen at han har anmodet om det i utenrikspolitiske spørsmål. At det skjedde nå, skyldes selvsagt ikke noen som helst slags tvil fra premierministerens side om at parlamentet bifalder avtalene på Jalta, også overenskomsten om Polen. Kravet om tillitsvotum ble tydeligvis stilt i en videre sammenheng, nærmest for å markere at de resultater som stormaktene hadde nådd fram til under arbeidet for å skape betingelsene for en varig fred, gav uttrykk for et nytt syn på behandlingen av internasjonale forhold. Tannelig karakteristisk i så henseende var løsningen av den greske konflikten. (Til å begynne med vakte Englands inngripen i Grøkenlands affærer en storm av kritikk i demokratiske kretser, kanskje særlig i det engelske parlament. Såvidt man kan bedømme endte det imidlertid med at store deler av det greske folk anerkjente betydningen av at den engelske regjering hadde fulgt en så aktiv og rettlinjert politikk i samsvar med de demokratiske prinsipper fra Atlanterhavspakten.). Den polske konflikt er av en annen art, iallfall når det gjelder grensereguleringene, men den engelske regjeringens holdning har likevel samme karakter i dette tilfelle. De linjer som er trukket opp, viser den vei England og de andre stormakter aktør å følge for å sikre freden. Særlig to trekk springer i øynene i denne politikken: en aktiv og resolutt inngripen i de internasjonale konflikter ut fra det synspunkt at freden er et hele og at stormaktene derfor må føle seg ansvarlig overfor konflikter av typen Hellas og Polen, og med makt sørge for å få dem bilagt så fort som mulig. Maktmisbruk innen det enkelte land anses som en trussel mot demokratiet i sin helhet. Alle må i noen grad betrakte seg som bergere i et verdenssamfunn med ansvars- og solidaritetsfølelse overfor hvilket som helst folk om det ligger aldri så langt borte. Det fins en verden og freden er udelelig.

Det annet viktige trekk ved denne politikk er at den bygger på demokratiske frihetsprinsipper. De maktmidler som settes inn, skal formidre maktmisbruk nasjonene imellom og innen de enkelte land. De har karakter av verdensdemokratiets politistyrker. Både det greske og det polske spørsmål har den engelske regjering "blandet seg inn i" for å sikre demokratiske framgangsmåter. Begge ganger er dette blitt kritisert i parlamentet. Begge ganger er det blitt hevdet at disse lands integritet ble krenket isolert sett er dette riktig; men sett som et hele er det ingen krenkelse at maktmidler settes inn for å hindre maktmisbruk og sikre et folks frie rettigheter. (Det må nevnes at kritikken også har dregd Englands uopnøytelige vilje i tvil). Denne aktive inngripen tar de allierte stormakter på seg som en plikt. Integritetskrenkelsene er å betrakte som et verdenspolitiske inngripen overfor borgerne i et fritt samfunn. Dette handlingssett gir kanskje et godt bilde av hvorledes det planlagte sikkerhetsråd kommer til å virke etter krigen. Det var derfor av overordentlig stor betydning at det engelske parlament gav et utvetydig uttrykk for at det engelske folk ville være med på å skape en fredsorganisasjon bygget på slike prinsipper som er kommet til uttrykk gjennom regjeringens handlingssett i ut-

enrikspolitiske saker i den siste tide. Når Eden og Ailes reiser til San Francisco i april for sammen med de andre allierte nasjoner å skape en internasjonal sikkerhetsorganisasjon, så vet de at de har det engelske folks fulle støtte i at det blir dannet en organisasjon som kan virke som et internasjonalt demokratisk politisk i et verdenssamfunn ut fra prinsippet at freden er udelelig.

I Amerika har Roosevelt lagt fram resultatene fra Jaltakonferansen for kongressen og har vunnet like stor støtte som Churchill i det britiske parlament. Både det demokratiske og det republikanske parti har gitt tydelig uttrykk for at de går helt inn for Roosevelts linje. Og det amerikanske folk skal være godt fornøyd med resultatene. Amerikansk presse karakteriserer Roosevelts redegjørelse i kongressen som en appell til det amerikanske folk om å gå inn for dannelsen av den planlagte sikkerhetsorganisasjon. Det blir gitt uttrykk for at amerikanerne må ta sitt ansvar for fredens bevarelse, om freden trues aldri så mange hundre mil borte. Ikke minst kommunikasjonsmidlenes voldsomme utvikling har forårsaket at USA ikke lenger er et isolert og beskyttet land, men snarere er blitt "et land mitt i verden".

Hva den tredje stormakt fra Jaltakonferansen, Sovjetunionen, angår, så tyder alt på at den i like høy grad som de to andre vil gå inn for aktivt arbeid for å sikre freden. Den tidligere russiske tilbaketrukkethet og isolasjonisme er blitt brutt ved det intime samarbeid med England og USA under krigen. De tre stormakter er kommet til klar erkjennelse av at resten av verden trenger Sovjetunionen og at Sovjetunionen trenger de andre på sin side. I øget anerkjennende var Churchills uttalelse i underhuset: "Fra samarbeidet med Stalin og de andre Sovjetledere bringer jeg tilbake det inntrykk at de ønsker å leve i et ærlig vennskap og på like fot med de vestlige demokratier. Ikke noen regjering oppfyller sine forpliktelser mer nøyaktig også når det går dem imot enn den sovjetrussiske regjering. Jeg kan ikke gå med på at Russlands gode vilje blir gjenstand for noen som helst tvil."

I øget tyder at en ny epoke er inntrådt i forholdet nasjonene imellom. Tidligere syntes helt andre regler å gjelde for det mellomfolkelige samkvem enn for forholdene innen de enkelte demokratier. Mens demokratiene hadde utviklet en høy grad av rettssikkerhet for sine borgere, hersket det nesten internasjonalt rettsløshet. Folkeforbundet forsøkte riktignok med de midler det hadde til rådighet å skape ordnede internasjonale forhold; men i lengden var det ikke effektivt nok til å holde styr på "røverne". Stormaktene prøvde derfor på egen hånd å skape noenlunde stabile forhold ved hjelp av maktbalansopolitikk, som ikke akkurat var preget av idealisme, men tok seg ut som en stadig pågående krig bak kulissene. Av og til gav den seg uttrykk i en eller annen forskrekkende koalisjon som f. eks. Laval-Honore traktaten i 1935, da Abyssinia ble "solgt" til Italia. Denne politikken kjørte seg selv i grøften. Forholdet mellom Vestmaktene og Sovjetunionen bedret seg ikke til tross for at Tyskland med tydelig språk fortalte verden om sine planer. Maktbalansopolitikkens endelige fallitt var Münchenavtalen, som foruten å kaste den siste rest av diplomatisk idealisme på båten, også virket som en direkte trussel mot Sovjetunionen.

På bakgrunn av denne skjebnesvangre mangel på internasjonalt samarbeid for krigen, virker det som om store landvinninger er blitt gjort på dette område i de siste årene. De samme regler som horettar gjøre seg gjallende mellom folkegrupper som mellom enkeltindividene i et demokratisk samfunn. Det er ikke blåøyet å arbeide for et slikt verdenssamfunn, det er nødvendig, på samme måte som det er nødvendig å arbeide for det enkelte individs frihet og rettssikkerhet. For krigen har lært oss at freden er udelelig!

Sanktensle. "Bulletinen" skriver: "I krigens løp er det en rekke av våre landsmenn som har nådd det forlate landet eller sitter som regulære fanger eller gisler, og mange av dem har derved fått sin virksomhet eller forretning skadet eller helt stanset. For folk som har arbeidet helt alene eller praktisk talt uten hjelp har det ikke vært mulig for hjelpsomme kolleger å holde virksomheten gående i vedkomendes navn. Klienar, pasienter eller kunder har de nådd ty til andre i vedkommende fag eller næring for å få dekket de øyeblikkelige behov.

Men så snart den tidligere forbindelse igjen får anledning til å gjenoppta virksomheten må alle kunder se det som sin klare plikt hurtigst mulig å knytte den brutte forbindelse påny. De kolleger som uforstyrret har kunnet drive og til dels utvide sin virksomhet i okkupasjonstiden, må bidra sitt til at denne linje blir fulgt. - o -

Fra H.L.

NS har ikke lært av sitt nederlag med AT og mobiliseringen av de 3 årsklasser ifjor. De har også får innkalt gutter og jenter til AT-sesjon. Vi skal vise dem at vår front er like fast nu. Ingen gutt eller jente må or til sesjon eller tjeneste!

VÅR STERKE!

GJØR ANDRE STERKE!

- o -

Fra HL!

Til innkalte AT-jenter!

Husk ordren fra H.L.: DU SKAL IKKE MOTE TIL SESJON! DU SKAL IKKE MÅTE TIL TJENESTE! - Ifjor tok guttene hardeste støyten. I år skal jentene holde fronten like fast som guttene i de mobiliserte årsklasser gjorde. Det er en plikt og en æressak.

Kvinnelig AT er en nazistisk institusjon og står under ledelse av nazister. De bestemmer hvor du skal sendes hen, hvad du skal lære og hvad du skal gjøre. Nazipropagandaen forteller deg at kvinnelig AT er nødvendig for å skaffe bondene arbeidshjelp. Dette er ikke riktig. Det er nu tusen vis av ledige jordbruksarbeidere og jordbruket vil bli best hjulpet ved at denne arbeidskraft blir brukt i landets interesser.

Ingen god nordmann vil ta i mot hjelp av At. Det er gitt parole om det. AT vil derfor bare bli benyttet av tyskerne og nazister. I Nord-Norge måtte da bistå fienden med den skjandigste krigsforbrytelse som har vært gjort mot vårt land. Du må være forberedt på at noe slikt kan gjenta seg.

AT samler ungdommen i leirer. Er du klar over hvor farlig dette er i år. Når som helst kan krigen blusse opp her i landet også, og hvad vil det da bety med slike jentelærer som tyskerne og quislingene har nydighet over?

Dere kan bli tvunget til å gjøre tjeneste for fienden, med soldatforpleining og i lasarettene, mens guttene står på den andre siden i våre hjemstyrker og sammen med de soldatene som kommer utenfra for å hjelpe til med å befri Norge. Den situasjon må dere ikke komme i! Nekt å ha noe med kvinnelig AT å gjøre!

INGEN KORSK JENTE TIL AT I ÅR!

STÅ SAMMEN MED GUTTENE!

- o -

Nye angrep mot fronten.

1. Det er nylig foretatt massearrestasjoner i Oslo kommune. Dertil er 37 kommunale funksjonærer i Oslo og 26 i Akeravstett av politiske grunner. Vi innskjerper i den forbindelse parolen om boikott av offentlige stillinger. Nazistene skal selv svi fordi de setter folk på porten.

2. I Stavanger har NS gjort et forsøk på å innkalle til ungdomstjeneste. 3. Forleden ble det krevet registrering av agenter i forsikringsbransjen. Saken er klar. Ingen leverer oppgaver, ingen lar seg registrere til det nazistiske forsikringsforbund.

- o -

Jugoslavia - før og etter krig.

Balkan kaltes tradisjonelt "Europas urolige hjørne". Havnet passet ikke dårligst på den nye jugoslaviske staten som ble skapt etter forrige verdenskrig. Landet består av mange folkeelementer med forskjellig livshistorie og forskjellige kulturelle tradisjoner. Dette resulterte i tiden mellom de to verdenskriger i stadige rivninger mellom de to viktigste folkegruppene i staten, serberne og kroaterne. Sikkert var det feil på begge sider; men serbernes tendens til å spille herrefolk og drive en "storserbisk" politikk - en imperialistisk utenrikspolitikk og en anti-demokratisk

innenrikspolitikk - var iallfall lite populær blandt de andre folkeelementene. Da de tyske armeer i april 1941 valtet inn over landet, ble de innbyrdes stridigheter foreløpig lagt på hyllan. Serberne Michailovitsj ble det samlede midtpunkt for frihetsbevegelsen. Snart trådte imidlertid den kroatiske metallarbeideren Josip Broz, Tito, frem på scenen. Hans friskarabevægelse hadde dyprere røtter i folket, og han vant stadig makt og innflyelse på Michailovitsjs bekostning. Krigstriden mellom dem, som ofte var bitter, fikk imidlertid den lykkelige løsning at Michailovitsj høsten 1944 sluttet seg til marskalk Tito.

Men konflikten var ikke bare et strid mellom 2 partisenhövdingar. Det storpolitiske spill gikk høyt. Michailovitsj var blitt utnevnt til krigsminister i den jugoslaviske eksilregjering i London, som representerte de serbiske storserbiske tendensene. Kong Petar var politisk et ubeskrevet blad, men var ikke særlig populær hjemme, hvor man husket faren, kong Alexanders diktatoriske regjering. Regjeringen var imidlertid anerkjent av de allierte.

Den skritt for skritt utviklende seg frem i de måneder hans styrker etterhvert befrikket ble det opprettet regulært postvesen, postvesen, skolevesen og utstrekkt kommunalt selvstyre. Som et centralt organ ble det opprettet et antifascistisk råd "Avnai" med advokat Ivan Ribar som sjef. (Hv var også president for den konsultative jugoslaviske forsamlingen i 1919). Partisenbevegelsen anerkjente ikke regjeringen i London. De vestallierte prøvde å regle mellom de to partier, men foreløpig forgjæves. I 1943 ble så det antifascistiske rådet endene til et slags parlament med 240 medlemmer samtidig som det ble opprettet en nasjonalkomite - en provisorisk regjering med et demokratisk program og Ribar som sjef. Eksilregjeringen protesterte men de vestallierte, som den ikke ville bli hånden av den konstitusjonelle regjering, anerkjente Tito som høyeste sjef for den jugoslaviske motstandsbevegelse. Russene gikk et skritt videre og anerkjente nasjonalkomiteen som Jugoslavias eneste lovlige regjering.

Brittene og amerikanerne konsentrerte seg derimot om å oppløse den jugoslaviske bifronten og emigrantkretsene. Den storserbiske, halv fascistiske Puritsj-regjeringen måtte gå. Den sterkt antiserbiske kroaten dr. Subasitsj ble regjeringssjef. Representanter for den nye regjering hadde flere overlegninger med Tito på jugoslaviske territorium og det ble oppnådd enighet. Rejningslinjene ble stulket ut for en demokratisk forbundsstat. Det var det bare kong Petar det stod på. I første omgang innvilget han i å utrope Tito til uinnskrevet militær øverstbefalende og forpliktet seg til å la et folkeavstemning avgjøre spørsmålet om hans trone. Så fulgte et langvarig komplisert politisk sjakkspill mellom kong og hans reaksjonære hoff-likker på den ene side og Subasitsj-regjeringen på den annen. Petar ville selv lede sitt lands utvikling og hevdet at kongen Subasitsj ikke var noen full god representant for det jugoslaviske folket. Han gav ham også avskjed stilling i strid med all konstitusjonell praksis. Ellers var kongen hovedsakelig opptatt med å få utpekt et regentskap som passet hans planer. Sluttlig ga han dog etter og undertegnet overenskomsten mellom marskalk Tito og statsminister Subasitsj. Det var i slutten av januar i år. Jaltakonferansen hugget så over de godtske knuter som var igjen med sine testemønstre: "Angående Jugoslavia er vi blitt enige om å oppfordre Tito og Subasitsj til straks å sette sin overenskomst i kraft og danne en ny regjering. Vi bestemte også at den nye regjering så snart den er dannet skal erklære: at den antifascistiske nasjonale frigjøringsforbund - Avnai - skal utvides til å omfatte medlemmer i det siste jugoslaviske parlament, som ikke har kompromittert seg og danne et organ under navnet provisorisk parlament..."

Eksilregjeringen reiste straks til Bagrad. Det er ikke uten videre bare av det gode at stormaktene blander seg inn i småstatenes indre forhold iallfall står og faller alt med de stores gode vilje. Men Jaltakonferansens bestemmelser synes å være et heldig kompromiss mellom motstandsbevegelsens og de konstitusjonelle organers krav. Jugoslavianne hadde kanskje ikke selv funnet fram til denne løsning uten meget uheldig spill av tid og krefter. - I disse dager er også problemet med regentskap for kong Petar løst. (Petar skal ikke vende tilbake før spørsmålet om hans trone er avgjort.) Kongen har godkjent det oppnevnte regentskap og Subasitsj vil som følge herav tre til boka. Hvem blir landets nye statsminister?